मुद्वसानीयं निर्वपतीति[1] · मानवे समारोपयत्यपरावग्नी[2] यदि गतश्रीः शालामुखीयं चोदङ्मुद्वसायारणीभ्यामग्निं मथित्वोद्वसानीयामिष्टिं[3] निर्वपति आग्नेयमेव पञ्चकपालं विभक्तीः प्रयाजानुयाजेष्वाग्नेयावाज्यभागावनड्वान्दक्षिणापि च वैष्णवीं पूर्णाहुतिꣳ हुत्वेति । समारोपणं प्राग्हितस्येतरेषामपवृक्तत्वात् · वैष्णवापेन तु सर्वाग्नीनां समारोपणं सूत्रितम् तच्छाखान्तरीयाद्वचनात्स्यादिति पितृभूतिः · तस्मात्सर्वेषां समारोपो युक्तः सूत्रकारवचनानुसरणस्य समूलत्वात् ।

हिरण्यं दक्षिणा ॥१८॥ अस्यामुद्वसानीयायाम् । अनड्वान्वा ॥१९॥

पशुवद्वाहुतिः ॥२०॥ अथवा उद्वसानीयायाः स्थाने पशुवदाहुतिं जुहुयात् · पशुवदिति उरु विष्णविति (५.४१) मन्त्रेण चतुर्गृहीतहोमो यथोत्साहदानं च (६.१०.१० १३) · एतदर्थमेवाहवनीयमुद्धृत्येयं होतव्या ।

तदन्ते सायमाहुतिः ॥२१॥ तस्या उद्वसानीयाया वैष्णव्याहुतेर्वा अन्ते सायंकालीनोऽग्निहोत्रप्रयोगोऽनुष्ठेयः । अथेदं विचार्यते किमेषा सायमाहुतिः सोमाङ्गम् उत नित्येति · तत्र पूर्वपक्षमाह ·

सोमाङ्गꣳ संनिधिविरोधाभ्याम् ॥२२॥ इयं सायमाहुतिः सोमाङ्गं स्यात् · कुतः संधेः सोमसंनिधौ विधानात् यदैवैषोद्वसायमाहुतिं जुहोतीति (४.५.१.१६) विरोधाच्च यदि एषा नित्या तदा तस्याः प्रागस्तमयादुद्धरणम् अस्तमिते च होम इत्येवमादिः कालो विरुध्यते सा हि नियतेनोद्वसानीयान्तऽएव कर्तव्या उद्वसानीयान्त एव कदाचिदस्तमयात्प्रागपि सम्भवति परतोऽपि मध्याह्नेऽपि अतिरात्रादौ पूर्वाह्णेऽपि · अत उद्वसानीयावदेषापि सोमाङ्गमिति पूर्वपक्षः । सिद्धान्तमाह ·

नित्या वा प्रातराहुतिश्रुतेः ॥२३॥ नित्यैवेयं सायमाहुतिः स्यात् · कालऽएव प्रातराहुतिमिति (४.५.१.१६) प्रातराहुतेः श्रवणात् · यदि च सोमाङ्गमियं स्यात् काले प्रातराहुतिर्न श्रूयेत श्रूयते च अतो ज्ञायते नित्येय[मि]ति · यदुक्तम् कालःधादिति नैष विरोधो नित्यस्य यथा कथंचित्परिसमापयितव्यत्वस्योक्तत्वादिति · अतः सोमयागनिमित्तो नित्याया एव सायमाहुतेरपकर्षोऽयं वचनात् ।

---

१) ? °पति ष्टीरिति A. २) °वग्नि A. ३) °या इष्टि A.